

Aşağıdaki sorularımın **Milli Eğitim Bakanı Yusuf TEKİN** tarafından Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Beritan GÜNEŞ ALTIN

Mardin Milletvekili

Bakanlığınız tarafından 1 Kasım 2023 tarihinde tanıtılan "Dilimizin Zenginlikleri Projesi", iddia edilen aksine, Türkiye'nin dilsel zenginliğini yansıtmaktan uzak, tek dilli bir yaklaşımı benimseyen ve Türkiye'nin çok dilli olma gerçekliğini göz ardı eden problemlili bir girişim olarak karşımıza çıkmaktadır. Projenin Uygulama Kılavuzu incelendiğinde bu projenin odağında yalnızca Türkçe dilinin yer alması, bu projenin aslında bir "zenginlik" projesi değil, bir "tektipleştirme" projesi olduğu kaygısını doğurmaktadır.

Türkiye'nin Dilsel Çeşitliliği ve Uygulanan Dil Politikaları

Türkiye tarihsel ve coğrafi yapısı ile çok dilli ve çok kültürlü bir yapıya sahiptir. Ancak, Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren uygulanan dil politikaları, bu çeşitliliği koruma ve geliştirme konusunda yetersiz kalmıştır:

- 1924 Anayasası ile Türkçe'nin tek resmi dil olarak kabulü
- 1934 İskan Kanunu ile bazı etnik grupların zorunlu iskânı
- 1990'lara kadar süren, Türkçe dışındaki dillerin kamusal alanda kullanımının yasaklanması

Bu politikalar Türkçe dışındaki dillerin gelişimini ve kuşaklar arası aktarımını olumsuz etkilemiştir.

Türkçe Dışındaki Dillerin Yok Olma Tehlikesi

UNESCO'nun "Tehlike Altındaki Diller Atlası"na göre, Türkiye'deki birçok dil yok olma tehlikesiyle karşı karşıyayken, bu projenin sadece Türkçe'ye odaklanması, diğer dillerin ölümüne aktif bir şekilde katkıda bulunmak anlamına gelmektedir. Ubıhça'nın 1992'de tamamen yok olması, Pontus Rumcası, Süryanice, Lazca gibi dillerin "kesinlikle tehlike altında" olması, Kürtçe'nin Zazakî/Kirmanckî lehçesi ve Abhazca'nın "tehlikedeki diller"

arasında yer alması, acil önlem alınması gereken bir durum iken, bu proje adeta bu dillerin yok oluşunu hızlandıracak bir katalizör görevi görmektedir. Bu durum, sadece dilsel değil, aynı zamanda kültürel bir kayıp tehlikesini de beraberinde getirmektedir.

Anadil Ediniminin Çocukların Gelişimine Pedagojik Katkıları

Bilimsel araştırmalar, anadilde eğitimin çocukların gelişimi üzerindeki olumlu etkilerini ortaya koymaktadır:

1. Bilişsel Gelişim: Cummins'in (2000) araştırması, anadilinde güçlü bir temel oluşturan çocukların bilişsel esneklik ve üst düzey düşünme becerilerinde daha iyi performans gösterdiğini ortaya koymuştur.
2. Akademik Başarı: Thomas ve Collier'in (2002) çalışması, anadil desteği alan öğrencilerin tüm akademik alanlarda daha başarılı olduğunu göstermiştir.
3. İkinci Dil Edinimi: Skutnabb-Kangas'ın (2000) araştırmaları, güçlü bir anadil temelinin ikinci dil edinimini kolaylaştırdığını belirtmektedir.
4. Duygusal ve Sosyal Gelişim: UNESCO'nun (2003) raporuna göre, anadilinde eğitim alan çocuklar daha yüksek özsaygı ve özgüven geliştirmektedir.

Bu projenin sadece Türkçe'ye odaklanması, sıralanan pedagojik gerekçelerden ötürü anadili Türkçe olmayan milyonlarca çocuğun eğitim hakkını ihlal etmektedir.

Hukuki Dayanaklar

"Dilimizin Zenginlikleri Projesi"nin, Türkiye'nin çok dilli yapısını göz önünde bulundurarak yeniden tasarlanması, aşağıdaki ulusal ve uluslararası düzenlemelere de uyumlu olacaktır:

1. T.C. Anayasası: Madde 10: "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir." Madde 42: "Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz."
2. İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi (Madde 26): "Herkes eğitim hakkına sahiptir. ... Eğitim insan kişiliğini tam geliştirmeye ve insan haklarıyla temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır."
3. UNESCO Eğitimde Ayrımcılığa Karşı Sözleşme: "Eğitimde hiçbir kişiye veya gruba karşı ayrımcılık yapılamaz."
4. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi:1 No'lu Ek Protokol, Madde 2: "Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin

yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı gösterir."

5. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu: Madde 4: "Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet, engellilik ve din ayırımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz."

Bu bağlamda

1. Proje, Türkiye'nin çok dilli yapısını nasıl göz önünde bulundurmaktadır? Türkçe dışındaki dillerin korunması ve geliştirilmesi için ne gibi önlemler planlanmaktadır?
2. UNESCO'nun "Tehlike Altındaki Diller Atlası"nda yer alan Türkiye'deki dillerin korunması ve canlandırılması için proje kapsamında özel bir çalışma yapılmakta mıdır? Eğer yapılmaktaysa, bu çalışmaların içeriği ve kapsamı nedir? Bu projenin, tehlike altındaki dillerin yok oluş sürecini hızlandırabileceği endişelerine karşı ne gibi güvenceler sunuyorsunuz?
3. Geçmiş dil politikalarının olumsuz etkilerini gidermek ve dilsel çeşitliliği teşvik etmek adına proje kapsamında ne gibi adımlar atılması planlanmaktadır?
4. Anadili Türkçe olmayan çocukların, bu proje kapsamında eğitim haklarının ihlal edildiği ve pedagojik açıdan dezavantajlı duruma düşürüldüğü iddialarına nasıl yanıt veriyorsunuz? Bu çocukların bilişsel, akademik ve sosyal-duygusal gelişimlerinin olumsuz etkilenmemesi için ne gibi önlemler alınmıştır? Projenin, bilimsel araştırmalarda ortaya konulan anadil eğitiminin bilişsel gelişim, akademik başarı ve sosyal-duygusal gelişim üzerindeki olumlu etkilerini nasıl dikkate aldığını açıklayabilir misiniz?
5. Öğretmenlerin çok dilli ve çok kültürlü sınıf ortamlarında etkili eğitim verebilmeleri için ne tür eğitim ve destek programları planlanmaktadır? Öğretmenlere, çok dilli ve çok kültürlü sınıf ortamlarında bu projeyi nasıl uygulayacakları konusunda ne tür eğitimler verilmiştir? Bu eğitimlerin, farklı anadillere sahip öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
6. Proje, T.C. Anayasası'nın eşitlik ilkesi (Madde 10) ve eğitim hakkı (Madde 42) ile nasıl uyumlu hale getirilecektir? Özellikle, Anayasa'nın 42. maddesindeki dil kısıtlaması ile projenin hedefleri arasındaki olası çelişkiler nasıl ele alınacaktır?

7. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ışığında, proje kapsamında çocukların kendi dillerinde eğitim alma hakları nasıl gözetilecektir?
8. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin eğitim hakkına ilişkin hükümleri (1 No'lu Ek Protokol, Madde 2) proje kapsamında nasıl uygulamaya konulacaktır?
9. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun eğitimde fırsat eşitliği ilkesi (Madde 4) çerçevesinde, farklı anadillere sahip öğrenciler için eğitimde eşit fırsatlar nasıl sağlanacaktır?
10. Proje kapsamında uygulanan aktivitelerin ve kullanılan eğitim materyallerinin, Türkiye'nin kültürel ve dilsel çeşitliliğini ne ölçüde yansıttığını düşünüyorsunuz?
11. Proje kapsamında, ailelerin ve Türkçe dışında ana diline sahip olan bireylerin kendi dillerini ve kültürlerini yaşatma çabalarına nasıl destek olunması planlanmaktadır?
12. Projenin uygulanması ve sonuçlarının değerlendirilmesi sürecinde, farklı dil topluluklarından temsilciler, akademisyenler ve sivil toplum kuruluşları dahil edilmiş midir?